“वृद्धावस्था”

बेलाहारा गा.वि.स. धनकुटाका विश्रान्ति वृद्धाश्रमका वृद्धवृद्धाहरूको सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक सङ्काय अन्तर्गत
समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको
आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि शोधपत्र तयार
तयार पारिएको शोधपत्र

प्रस्ततुतकर्ता

सविता कोइराला

रोल्नं: २७८

विश्वविद्यालय क्याम्पस
समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं
२०६९

“वृद्धावस्था” बेलाहारा गा.वि.स. धनकुटाका विश्रान्ति वृद्धाश्रमका वृद्धवृद्धाहरूको सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था - सविता कोइराला / २०६९

शोधनिर्देशकको मूल्याङ्कन

प्रस्तुत **"वृद्धावस्था" बेलाहारा गा.वि.स. धनकुटाका विश्रान्ति वृद्धाश्रमका वृद्धवृद्धाहरूको सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था** शीर्षकको शोधपत्र सविता कोइरालाले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । तसर्थ यसको समुचित मूल्याङ्कनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६९ चैत २५

....

शोधनिर्देशक

डा. सन्ध्या वस्नेत

सह-प्राध्यापक

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र

केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय समाजशास्त्र/मानवशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको आंशिक आवश्यकता पूरा गर्न सविता कोइरालाले तयार पार्नुभएको यस शोधपत्र **"वृद्धावस्था" बेलाहारा गा.वि.स. धनकुटाका विश्रान्ति वृद्धाश्रमका वृद्धवृद्धाहरूको सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था** उपाधिको लागि उचित ठहरिएकोले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति	**हस्ताक्षर**
१. प्रा.डा. ओम गुरुङ विभागीय प्रमुख	....
२. डा. मधुसुदन पौडेल बाह्य परीक्षक	....
३. सहप्रा.डा. सन्ध्या बस्नेत शोधनिर्देशक समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग	....

मिति : २०६९ चैत २९

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र बेलाहारा गा.वि.स. धनकुटाका विश्रान्ति वृद्धाश्रमका वृद्धवृद्धाहरूको सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था शीर्षकमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र अध्ययन संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र केन्द्रिय विभागको स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिक आवश्यकता पूरा गर्नको लागि तयार पारेकी हुँ । आफ्ना समस्या र बाध्यतालाई पर पन्छाएर शोधपत्रको शोधप्रस्ताव, लेखन, शोधपत्रको अन्तिम स्वरूप दिने आवश्यक निर्देशन दिने सुझाव सहयोग र कुशल नेतृत्व दिनुहुने आदरणीय म्याम डा. सन्ध्या बस्नेतप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । साथै बाह्य परीक्षक डा. मधुसुदन पौडेलप्रति पनि हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । साथै विभागीय प्रमुख प्रा.डा. ओम गुरुङप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । साथै समाजशास्त्र मानवशास्त्र विभागका सम्पूर्ण गुरु र गुरुआमाहरूप्रति हृदयदेखि नै आभार प्रकट गर्दछु ।

मेरो जीवनको हरेक क्षेत्रमा अविच्छन्न सफलताको आशिर्वाद साथै जीवन सुम्पिदै शिक्षाको विशिष्ट स्तरमा पुऱ्याउने मेरी मातालाई जीवनको अन्त्य सम्म मनमा राखिरहने छु । त्यसैगरी मेरो उच्च शिक्षा र सफलता प्राप्त गर्नका लागि प्रेरणा र हौसला दिने मेरा प्रिय भाइहरू सागर, सुजन, उद्धवलाई सधैं सम्झिरहन्छु ।

मेरो उच्च शिक्षा र सफलताका लागि सधैं हौसला प्रदान गर्ने मेरा सम्पूर्ण मान्यजन, आफन्त तथा साथीभाइप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । साथै शोधपत्रको तयारको सम्पूर्ण कार्य गर्ने 'जी' कम्प्युटर सेन्टरका जितेन भाइलाई धन्यवाद दिंदै प्रस्तुत शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय समक्ष पेश गर्दछु ।

सविता कोइराला

विषयसूची

पृष्ठ

अध्याय-एक

अध्ययनको परिचय १-९

१.१ भूमिका १

१.२ समस्याको कथन ६

१.३ अध्ययनको उद्देश्य ८

१.३.१ साधारण उद्देश्य ८

१.३.२ विशिष्ट उद्देश्य ८

१.४ अध्ययनको महत्त्व ८

अध्याय दुई

सन्दर्भ साहित्यको पुनरावलोकन १०-१९

अध्याय तीन

अध्ययन विधि २०-२३

३.१ अध्ययन क्षेत्रका छनोट र यसको औचित्य २०

३.२ अनुसन्धान ढाँचा २०

३.३ तथ्याङ्कको प्रकृति र स्रोत २१

३.३.१ प्राथमिक स्रोत २१

३.३.२ द्वितीय स्रोत २१

३.४ तथ्याङ्क सङ्कलन विधिहरू २१

३.४.१ प्रश्नावली २२

३.४.२ अवलोकन २२

३.४.३ अन्तर्वार्ता २२

३.४.४ वैयक्तिक अध्ययन २२

३.४.५ जनगणना विधि २२

३.५ तथ्याङ्क विश्लेषण २३

३.६ अध्ययनको सीमा २३

अध्याय चार

विश्रान्ति आश्रमको विवरण तथा आश्रमको आन्तरिक व्यवस्थापन २४-२९

४.१ विश्रान्ति वृद्धाश्रमको संक्षिप्त विवरण २४

४.२ विश्रान्ति वृद्धाश्रमको व्यवस्थापन २४
४.३ वृद्धाश्रमको भौतिक स्थिति २६
४.४ वृद्धाश्रमको दैनिक जीवन २६
४.५ वृद्धाश्रममा भोजनको व्यवस्था २७
४.६ वृद्धवृद्धाहरूको एक आपसको सम्बन्ध २८
४.७ वृद्धवृद्धाहरूले आश्रय पाउने आधार २९

अध्याय पाँच
वृद्ध-वृद्धाहरूको सामाजिक आर्थिक अवस्था ३०-४०
५.१ जात ३०
५.२ उमेर ३१
५.३ धर्म ३३
५.४ वैवाहिक स्थिति ३३
५.५ आश्रममा आश्रित वृद्धवृद्धाहरूको प्रकार ३५
५.६ परिवारबाट विस्थापित हुने र वृद्धाश्रम आउन वाध्य हुने कारण ३६
५.७ आफन्तहरू भेट्न आउने नआउने विवरण ३७
५.८ वृद्धवृद्धाहरूको स्वास्थ्य स्थिति विवरण ३८
५.९ धुम्रपान गर्ने/नगर्ने वृद्धवृद्धाहरूको विवरण ३९
५.१० घर फर्कन चाहने/नचाहने वृद्धवृद्धाहरूको विवरण ३९
५.११ वृद्धवृद्धाहरूको शैक्षिक विवरण ४०

अध्याय छ
सारांश र निष्कर्ष ४१-४९
६.१ सारांश ४१
६.२ निष्कर्ष ४३

परिशिष्ट १ : व्यक्तिगत अध्ययन ५०-५२
सन्दर्भ सामाग्रीहरू ५३-५५

तालिका सूची

		पृष्ठ
तालिका नं. १ :	वृद्धाश्रमको दैनिक जीवन	२७
तालिका नं. २ :	वृद्धाश्रममा भोजनको व्यवस्था	२८
तालिका नं. ३ :	वृद्धवृद्धाहरूको जातजाति	३०
तालिका नं. ४ :	वृद्धवृद्धाहरूको उमेर विवरण	३२
तालिका नं. ५ :	वृद्धवृद्धाहरूको वैवाहिक स्थिति विवरण	३४
तालिका नं. ६ :	आश्रममा आश्रित वृद्धवृद्धाहरूको प्रकार	३५
तालिका नं. ७ :	परिवार विस्तापित हुने र वृद्धाश्रम आउन बाध्य हुने कारणको विवरण	३६
तालिका नं. ८ :	आफन्तहरू भेट्न आउने नआउने विवरण	३७
तालिका नं. ९ :	वृद्धवृद्धाहरूको स्वास्थ्य स्थिति विवरण	३८
तालिका नं. १० :	घर फर्कन चाहने/नचाहने वृद्धवृद्धाहरूको विवरण	३९
तालिका नं. ११ :	वृद्धवृद्धाहरूको शैक्षिक विवरण	४०